

Finansdepartementet

Dato: 06.02.2015

Vår ref: 14/2728 - 6 PIV (15/5204)

Deres ref:

Høringsuttalelse fra Kirkerådet vedrørende rapporten fra ekspertgruppen for Statens pensjonsfond utland's virkemiddelbruk og investeringer i kull- og petroleumsselskaper.

Det vises til Finansdepartementets høringsnotat av 17. desember 2014 og til Kirkerådets høringsuttalelse av 16.07.2014 om samme sak som innspill til ekspertgruppens arbeid.¹

Utslipp av klimagasser som nytt kriterium i SPU for etiske retningslinjer.

Ekspertgruppen konkluderer i sin rapport med at *klimaendringer reiser viktige etiske og finansielle spørsmål som SPUs strategi må adressere*. Det vil selvsagt Kirkerådet være enig i, noe vi har påpekt i tidligere uttalelser som også er referert i den nevnte høringsuttalelsen. På denne bakgrunn anbefaler ekspertgruppen at et nytt kriterium om «aktivitet som er skadelig for klimaet» tas inn i retningslinjene for observasjon og utelukkelse. Dette hilser vi også velkommen, men vil understreke behovet for klarere definisjon av begrepet «skadelig for klimaet». Det er nærliggende her at utvinning, videreføring og forbrenning av de fossile energibærere som gir størst samlet utslipp av klimagasser må, være en avgjørende faktor. Det bør i denne sammenheng også inkluderes annen aktivitet (industri, rovdrift av skog, drenering av jord etc.) som medfører utslipp av andre klimagasser enn CO₂ og som kan ha stor betydning for samlet klimapådriv. Hva som er «skadelig for klimaet» må også etter vår mening vurderes samlet sett i forhold til om aktiviteten også er «skadelig for miljøet», eller andre etiske kriterier som allerede er tatt inn i de etiske retningslinjene for forvaltningen av SPU. Summen av disse skade-effektene må vektlegges i tillegg til kriteriene for hver enkelt faktor isolert sett. Kirkerådet har for eksempel lenge påpekt at utvinning av tjæresand i Alberta må stoppes, dvs. at SPU og Statoil bør trekke seg ut av dette ikke bare fordi det er en utvinning som slipper ut mer klimagasser enn kovensjonell olje- og gass-utvinning, men også fordi aktiviteten medfører stor skade på grunnvann, vegetasjon og økosystem og samtidig medfører store inngrep og overgrep mot urbefolkningen.

Aktivt eierskap kontra utelukkelse; noen etiske refleksjoner.

Rapporten sier også at aktivt eierskap et mer effektivt virkemiddel for å påvirke klimaspørsmål enn automatisk utelukkelse av alle kull- eller petroleumsprodusenter fra fondet. Dette baseres på en logikk om at *kull- og petroleumsselskapenes energiproduksjon, energibruk eller CO₂-utslipp i seg selv ikke kan sies å være i strid med alminnelig*

---

¹ Considerations regarding investments in coal and petroleum companies within the Norwegian Government Pension Fund Global (GPF).

aksepterte etiske normer. Problemet med denne logikken er at den ikke tar høyde for to sentrale begrep: nemlig rettferdighet og tåleevne (resilience).

- **Rettferdighet.**

Ingen vil påstå at det er uetisk *i seg selv* å forsyne seg med et stykke kake, men å karre til seg så mye som mulig med det resultat at det ikke blir noe igjen til mange, er de fleste enige om er urettferdig og dermed strider mot «alminnelig aksepterte etiske normer». Vi vet nå at klimaendringene er her allerede, og at de rammer hardest de fattigste som er minst skyld i problemene. Det er og blir et etisk dilemma at Norge da vil tjene seg rik på en fortsatt investering i fossil energi som vil ramme de svakeste hardest.

- **Naturens tålegrense.**

Fjorårets rapport fra FNs klimapanel slo fast at det må drastiske endringer til dersom vi skal kunne unngå en global oppvarming på mer enn 2 grader C. Naturens og klimasystemets tåleevne for mer utslipp av klimagasser har en grense. Denne tålegrensen brytes dersom vi utvinner og forbrenner for mye fossile energibærere. Konklusjonen på rapporten var klar: Omstillingen til fornybarsamfunnet må starte nå, i alle sektorer i alle land, hvis vi skal klare å hindre global oppvarming over 2 grader C. Det er derfor snakk om en planlagt omlegging og kraftig reduksjon i avhengigheten av fossil energi. Her kan Norge med verdens største investeringsfond spille en vesentlig rolle.

- **Etikk kontra forsvarlig økonomisk forvaltning?**

Et viktig moment her er at målet om størst mulig avkastning ikke behøver å bli undergravd av en slik strategi. Det er mange investorer som i dag fraråder videre satsing på fossil industri og spår stor økonomisk gevinst i å satse på fornybar energi og på investeringer i mange afrikanske land som allerede representerer store markeder for økonomisk vekst. Ved å fortsette en stor satsing på fossil energi kan Norge låse seg inn i den såkalte «Kodak-fellen», der man ikke evner å omstille seg til en ny virkelighet. Dette ble påpekt av bl.a økonomen Jeremy Rifkin på Lerkendalkonferansen denne uken.²

- **En etisk avsporing fra ekspertgruppen?**

Kirkerådet mener at det ikke er snakk om hvorvidt kull- olje og gass *i seg selv* er skadelig eller ikke. Det er snakk om å ta et ansvar for *hvor mye* vi skal fortsette å utvinne. Selvsagt er det avgjørende, som ekspertgruppen påpeker, *hvordan* utvinningen skjer, og hvor stor skade man kan si at enkeltelskaper medfører. Men den grunnleggende etiske refleksjonen over at utvinningen av fossile energibærere *må begrenses*, og at Norge har et ansvar og en enorm mulighet til å påvirke dette gjennom SPU ser ut til å være fraværende. Argumentet om at andre vil kjøpe opp aksjene i de selskapene der SPU selger seg ut, og at vi dermed mister mulighet til inflytelse, mener vi er lite troverdig. Med den enorme størrelsen SPU representerer vil derimot et utsalg fra selskaper med store klimagassutslipp raskt kunne påvirke andre investorer til å gå i samme retning og dermed svekke selskapets troverdighet, og øke verdien av selskaper som satser på fornybar energi.

Kan SPU være et politisk virkemiddel til å oppnå en ønsket utvikling?

Kirkerådet er uenig i at SPU ikke skal ha noen politisk agenda. Ved innføring av etiske retningslinjer og opprettelsen av etikkrådet i 2004 ligger det per def. en politisk valgt retning for fondet om hvilke kriterier fondet skal styres etter. Det er lite trolig at aktivt eierskap og utelukkelse av selskaper fra verdens største statlige investeringsfond ikke vil bli oppfattet som politiske virkemiddel. Dette er etter vår vurdering helt avgjørende for å sikre fortsatt legitimitet i det norske folk til de investeringene som gjøres, og for at Norge skal kunne gå foran internasjonelt som en ansvarlig investor. Torsdag 05.02.2015, ble det kjent

---

² <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oekonomi-guru-norge-boer-la-oljen-ligge/a/23387675/>

at SPU i 2014, med bakgrunn i hensynet til utslipp av klimagasser har solgt seg ut av 22 selskaper innen oljesand, kullutvinning til elektrisitets-produksjon, sementproduksjon og kraftproduksjon med kull som energikilde.³ SPU har på denne måten allerede foregrepet anbefalingene på denne høringsrunden ved å selge seg ut av de mest skadelige virksomhetene. Dette er et viktig første skritt som vi ser meget positivt på. Det er også meget gledelig at SPU i 2014 har gjennomført en analyse av klimagass-utslippene i selskapene som fondet har investert i. Det må være et mål at man luker ut de mest skadelige investeringene først. Det er Kirkerådets oppfatning at det også må være et mål i seg selv å redusere den totale prosentandelen av investeringer i fossilindustrien. Dette kan begrunnes både med klimaendringer og de etiske perspektivene som er nevnt ovenfor, men også som en framtidsrettet strategi for langsiktig økonomisk avkastning.

Hva sier Kirkemøtet; det øverste demokratiske organ i Den norske kirke?

Til slutt vil vi igjen henvise til Kirkemøtets uttalelse om SPU fra 2013 (sak KM 12/13) som er vedlagt i sin helhet. Her sies det bl.a. følgende:

- *Ti prosent av SPU må investeres i fattige land innen ti år. Dette må gjøres på en måte som kommer fattige mennesker til gode.*
- *Etiske hensyn må gå foran økonomisk avkastning, og strengere etiske retningslinjer må ligge til grunn for investeringene.*
- *Vesentlig mer av SPU må investeres i fornybar energi og utvikling av ny energi. Vesentlig mindre må investeres i fossilindustrien.*

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
direktør

Per Ivar Våje
prosjektkoordinator skaperverk og
bærekraft

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

---

³ <http://www.nbim.no/apenhet/rapporter/2014-new/2014-ansvarlig-forvaltning/>